

in universitate, S. theol. professor primarius, A. Gaspard Jongelinus, Eusserthallensis abbas, in
 anno primo *Annal. Cisterc.* ad annum Domini 1140,
 cap. 10, n. 7.

Notitiis suis; ac iterum in *Purpura sancti Bernardi*,
 tract. *De cardinalibus*, § 30, et alii plures.

HISTORICA RELATIO

DE VITA ET MORTE

ALANI MAGNI DE INSULIS

DOCTORIS UNIVERSALIS.

§ I.

De patria, et loco natalitatis Alani.

De his nonnulla est inter auctores controversia. Thomas (8) Demsterus (honori gentis suæ ampliando nimium studiosus) sine ulla prorsus ratione, Alanum origine scripsit fuisse Scotum, in *Mona Insulana*. Hieremias Drexelius, loco supra citato, vocat illum Siculum, forte quia legerat illum criundum de Insula; per insulam antonomastice Siciliam intelligendam credidit.

Gaspar Jongelinus, in *Purpura* sua, supra, Gallum putat. Angelus Marriquetz, supra etiam citatus, scribit illum a quibusdam haberi Hispanum, ab aliis, Gallum. Verum communis cæterorum omnium auctorum sententia, qui de Alano mentionem faciunt, Belgam censet, natum in civitate Insulensi, Gallo-Flandriæ metropoli: quo etiam reduci possunt hi, qui illum Germanum scripserunt, eo quod Flandri, imo et Belgæ universi passim vocentur Germani inferiores, et Belgium, Germania inferior. Et sane de hoc omnis cessaret controversia, si certo constaret Alanum hunc verum esse auctorem *Commentariorum in prophetiam Merlini Angli*, quæ anno 1608, sub ejus nomine impressa fuerunt Francofurti, typis Joannis Spiessii, in-8°, hoc titulo: *Prophetia*, etc. « Merlini Ambrosii—una cum septem libris explanationum in eandem prophetiam, excellentissimi sui temporis oratoris, polyhistoris et theologi, Alani de Insulis, Germani, Doctoris Universalis, et academix Parisiensis ante annos 300, rectoris amplissimi. » In his namque *Commentariis*, lib. v, folio 198, expresse testatur auctor se fuisse origine Belgam, natum Insulis in Flandria. Verba ejus sunt: « Vidi et ego in Flandria, cum puerulus adhuc essem apud Insulam (unde natus fui) fœminam quamdam maleficam, quæ in maleficio suo comprehensa, etc. » At, dum nuper *Commentaria* hæc evolverem, plura offendi, quæ eorum inscriptionem non parum mihi suspectam reddiderunt, aliumque ab Alano nostro auctorem fuisse

suaserunt, quorum unum est, quod immediate (paucissimis interjectis) post verba jam relata, subjungantur sequentia: « Tempus illud fuit, quo comes Theodoricus ab Insulanis hominibus, Gandensibus quoque atque Brugensibus, advocatus erat a terra sua in Flandriam, tanquam legitimus Flandriæ hæres, etc. » Hæc ibi.

Cum autem passim Annales Belgici referant Theodoricum de Alsatia a Flandris fuisse electum in comitem, circa annum Domini 1128, aut 1130, si Alanus tunc fuerit puerulus, non potuit floruisse circa annum 1300, ut cum Trithemio plures scribunt auctores: imo, nec supervixisse usque ad annum Domini 1294, quo illum obiisse perhibent alii exactiores historici, probatque antiquum epitaphium quod Cistercii ad tumulum ejus etiamnum legitur, Jongelino aliisque innumeris oculatis testibus. Nisi forte dicamus, verba hæc ultima, ex *Commentariis* prolata: « Tempus illud fuit, etc., » olim a quodam historiarum ignaro, claritatis (ut putabat) causa, in margine adjecta fuisse, et postmodum a typographo textui inserta. Ut ut sit, illis libentius subscribo, qui Alanum censent fuisse Belgam origine Insulensem, auctoritate præsertim ductus Henrici Gandavensis, SS. theologiæ doctoris celeberrimi, natione Flandri, Alano coævi, et in eadem Parisiensi universitate collegæ. Quam opinionem etiam confirmant pleraque exemplaria mss. quæ ipsemet vidi, Alanum de Insulis, vel Insulensem indigitantia, quod etiam cognomen præfert *Expositio in Cantica canticorum*, anno 1540, impressa Parisiis, ex *bibliotheca S. Victoris*.

Nec obstat, quod etiam Alanus Antissiodorensis episcopus, et Clarævallensis monachus, asseratur fuisse Belga, et ex Insulensi quoque civitate oriundus, quia facillime contigisse potuit, ut spatio centum (et amplius) annorum, duo ejusdem nominis ex Insulensi civitate ordinem Cisterciensem fuerint ingressi, præsertim in diversis monasteriis.

Quinimo, intra paucos adhuc annos, ex eadem

Insulensi civitate, in solo nostro Dunensi cœnobio, plures cognomines recepti fuerunt, qui adhuc in vivis sunt : id quod de aliis quoque civitatibus satis frequenter fieri vidimus. Proinde, communem et vulgarem secutus opinionem, Alanum Insulensem, vel de Insulis, cognominabo, prout antiquitus, etiam Alani tempore (in religionibus præcipue) a loco nativitatis communiter omnes cognomenta sua sortiebantur. Cum vero illum etiam Magnum appello, auctoritatem quoque sequor plurimorum gravissimorum auctorum, quorum aliquot in superioribus encomiis curiosus lector reperit.

§ II.

Qua occasione M. Alanus, relicta Parisiensi universitate, habitum conversorum in Cistercio assumpsit.

Omnes propemodum qui de Alano hactenus scripserunt, constanter affirmant illum (priusquam religioni nomen daret) celeberrima doctrinæ et nominis fama conspicuum, scholæ ecclesiasticæ seu theologicæ, universitatis Parisiensis præfuisse, ut supra, productis plurimorum virorum doctissimorum testimoniis vidimus. Attamen, quoad occasionem, qua, relicto sæculo in monasterium se abdiderit, licet in ea recensenda plerique etiam satis convenient, nonnulli tamen protestantur, se eandem duntaxat narrative ex aliis referre, nolle autem quidpiam affirmare aut etiam negare. Nos eam hic recensebimus ipsis verbis Joannis Puzelini, in *Gallo-Flandria* sua, tomo II, lib. VII, ad annum Domini 1294 : « Ut in Cisterciensem se domum (Alanus) abderet, hanc rationem produci video. Stætuat Alanus unica concione totam de sanctissimæ Trinitatis mysterio theologorum doctrinam circumscribere; ac dilucidis eam verbis ita explicare, ut a quolibet facile comprehenderetur. Pridie quam id faceret, secundum annum solus deambulavit vesperi, ut secum rationem iniret, qua feliciter id præstaret quodolvebat animo. Ibi puerulum nactus est, e flumine aquam cochleari sumentem, et in fossulam quam fecerat projicientem. Ab eo dum subridens quæsisisset equid facere proponeret, ac postquam didicit eum annum totum velle fossulæ angustiis comprehendere, id fieri non posse subdidisset; increpitus doctusque multo minus id posse præstari quod crastina luce agere intenderet : in magnum illico stuporem cogi se sensit, ac seipsum acriter castigans, et nimis damnans arrogantiam, in multas fluxit lacrymas. Ergo, die subsecuto, cum suggestum tanquam ad populum (qui frequentissimus erat) verba facturum ascendisset, tantum hæc affatus : *Sufficiat vobis vidisse Alanum*, e medio circumfusæ admirantisque multitudinis sese proripuit, et magnis itineribus Cistercium contulit. Illic inter conversos (ut nominant) cum recipi flagitasset, pascendarum ipsi cura commissa est ovium, » etc.

Hanc eandem historiam (sed simplici omnino stylo descriptam) penes me habeo in præfatio cu-

A jusdam *Commentarii in librum Parabolarum Alani* a centum et quinquaginta annis, scilicet 1501 (sine nomine auctoris) Lugduni typis editi.

Refert et eam Chrysostomus Henriquez, in *Menologio*, ad 30 Januarii, ubi dicti *Commentarii* auctorem nominat, Matthiam Bonhomium; unde tamen nomen hoc hauserit, non exprimit.

Sed et Trithemium, Antonium du Verdier, et plures alios tam antiquos quam recentiores hanc legisse satis colligitur ex testimoniis illorum quæ supra produximus.

Denique, Alanum fuisse Cistercii pastorem ovium, et alia servilia conversorum opera ibidem exercuisse, convincunt antiqua ejusdem epitaphia quæ infra referimus

§ III.

Qualiter M. Alanus, cum diu ignotus inter Cistercienses conversos degisset, tandem cognitus fuerit.

De hoc ita Buzelinus : « Eo cum aliquandiu munere (pascendarum ovium) incognitus, patienter ac submisso functus fuisset, Alanus, sitne postmodum Romani usque curandorum equorum gratia, Cisterciensem antistitem comitatus, dum illic pontifex maximus præsules omnes evocavit ad comprimendam hæreticorum arrogantiam et cum oclusa sectariorum fallaciis et vaniloquentia catholicorum doctorum ora cerneret, aggregæ admodum id ferret, obtenta prius venia, ita disputando ex iis hæreticis unum constrinxerit, ut is palam exclamaret, aut diabolus aut Alanus secum verbis contendere, nolim asserere : id saltem in confesso est, ipsum Cistercii deinde in cognitionem abbati et monachis venisse, ac reliquum postea tempus vel scriptioni librorum, vel pietati diligenter impendisse; mortuum insigni decoratum fuisse tumulo et memoria. » Hæc ille. Verum multo distinctius et sine ulla dubitatione hæc omnia assertive describit antiquus noster commentator, aliique jam citati plures. Quorum verba quia quoad substantiam historiæ, eadem sunt cum iis quæ Buzelinus (licet dubitando) recenset, supervacaneum fore judicavi hic repetere, Curiosus lector Chrysostomum Henriquez consulere poterit, cujus *Menologium* in celebrioribus bibliothecis satis frequens est.

Quando autem celebratum fuerit hoc concilium Romæ, in quo Alanus hæreticos convicerit et quisnam horum coryphæus, de quo in historia sit mentio, a nemine vidi declaratum nisi ab Henriquez, loco citato, qui asserit disputationem hanc contigisse Romæ in Lateranensi generali concilio XII, sub Innocentio III, anno 1215 celebrato; hæreticum vero ibidem convictum ut confusum fuisse discipulum Almarici, qui Almaricus erat patria Carnotensis et Parisiensis theologus, Alano (dum eam universitatem regeret) satis familiaris, qui in hæresim prolapsus, varios errores disseminavit, quos ipse Henriquez etiam recenset. Sed unde hæc

omnia desumpserit, nec ipse exponit, nec ego alibi reperi.

§ IV.

Alanus Romæ, et postmodum etiam Cistercii a suis cognitus, ut deinceps se gesserit.

Buzelinus tametsi dubitet de modo quo scribitur Alanus in cognitionem devenisse, affirmat tamen (ut jam vidimus) id in confesso esse, illum, ex quo in cognitionem devenit reliquum postea tempus vel descriptioni librorum, vel pietati diligenter impendisse, et mortuum insigni decoratum fuisse tumulo, et memoria.

Addit sæpe citatus commentator antiquus (adeoque et Matthias Bonhomme, apud Henriquez) illum tantæ fuisse humilitatis, ut nunquam voluerit ullam admittere dignitatem, ultro etiam sibi oblatam, sed in humili conversorum statu usque ad obitum perseverasse. attamen jussu summi pontificis ab abbate Cistercii duos illi fuisse assignatos clericos in eadem abbacia, qui libros omnes scriberent, quos ipse dictaret. Confirmant hæc etiam omnia Barnabas de Montalbo, tomo I *Chronic. Cisterciensium*, et Henriquez loco citato, aliique plures.

Imo, in ipso Cistercio (prout plurium fide dignissimorum assertione accepi) tam firma et constans de præmissis omnibus traditio servatur, ut quique ibidem religione et doctrina clarissimi, absurdissimum reputarent quidpiam horum in dubium revocare. Nec etiam facile quempiam reparias qui eadem unquam absolute negaverit, aut contraria scripserit, præter unicum Thomam Demsterum Scotum, qui in *Historia sua ecclesiastica* gentis Scotorum, anno 1627 Bononiæ impressa, (errore nimium crasso aut etiam affectato) luce quodammodo meridiana cæcutiens, contra fidem et clara testimonia omnium auctorum qui de Alano hacenus scripserunt, et aliorum fere innumerabilium qui sepulcrum ejus visitarunt, et adhuc indies visitant, scribere præsumpsit Alanum Magnum de Insulis, Doctorem Universalem, natione fuisse Scotum, et monasticem professum in monasterio Scotorum, divo Jacobo sacro, extra muros Herbipolis, ibique diem obiisse anno 1300 et sepultum sub hoc epitaphio :

Scotia me genuit, Germania condit Alanum.

Quæ omnia ex solo Trithemio sufficienter refutari possent, qui post resignationem abbatiæ Spanheimensis, annis pluribus ipsi abbatiæ S. Jacobi juxta Herbipolim abbas præfuit, scripsitque exactum ejusdem abbatiæ *Chronicon*, anno 1605 Moguntiæ impressum, typis Joannis Albini, in quo, nonnisi unicum agnoscit Alanum, istius cænobii monachum et postea XXIV abbatem, qui obiit centum et 61 annis post Alanum nostrum de Insulis, nimirum 1455. Imo libro *De scriptoribus* (ut supra vidimus) expresse testatur Alanum de Insulis, Doc-

A rem Universalem, fuisse natione Germanum. Hinc epitaphium a Demstero productum, si quod ibidem tale exstet abbatem jam dictum concernit, aut aliquem privatum sive monachum, sive sæcularem, non autem Alanum nostrum, quem fuisse conversum Cisterciensem, ibique sepultum (omissis aliis omnibus auctoribus) clare convincunt epitaphia, § sequenti recensita, et epistola perillustris et reverendissimi nostri generalis, abbatis Cistercii, immediate subjuncta.

§ V.

De morte et sepultura M. Alani.

Chrysostomus Henriquez, loco citato, scribit illum supervixisse septuaginta novem annis post concilium Lateranense memoratum; attigisse autem annum ætatis 116, ac tandem obiisse cum magna opinione sanctitatis (9). Cujus etiam intuitu eundem *Menologio suo Cisterciensi* ascripsit, 30 Januarii. Quem etiam inter beatos ordinis nostri recenset Joannes abbas Cisterciensis, in catalogo sanctorum ac beatorum ordinis Cisterciensis, subjuncto veteribus Missalibus ordinis ejusdem. Sed et beatum vocant, doctissimus Leo Allatius, libro *De apibus urbanis*, reverendissimus generalis noster modernus, in epistola jam citata, et alii passim.

Quoad annum obitus veritatem nobis astruit antiquum epitaphium lapidi sepulcrali incisum, quod etiamnum perfecte legitur, hoc tenore :

*Alanum brevis hora brevi tumulo sepelivit,
Qui duo, qui septem, qui totum scibile scivit.
Labentis sæclii contemptis rebus egens fit,
Intus conversus, gregibus commissus alendis,
Mille ducenteno, nonageno quoque quarto,
Christo devotus mortales exiit artus.*

Obiit itaque Alanus, anno Domini 1294.

Hinc corrige auctores omnes, qui scribunt illum floruisse anno 1300. Tumulus ejus marmoreus conspicitur Cistercii in claustrum parte læva templum ingredientibus; juxta quem in pariete duo alia appendent epitaphia, quæ nobis exhibet Gaspar Jongelinus, in *Purpura sancti Bernardi*, supra, prout ex originalibus tabellis ipsemet descripsit anno 1624, dum Cistercii esset, et beati viri sepulcrum visitaret.

EPITAPHIUM.

I.

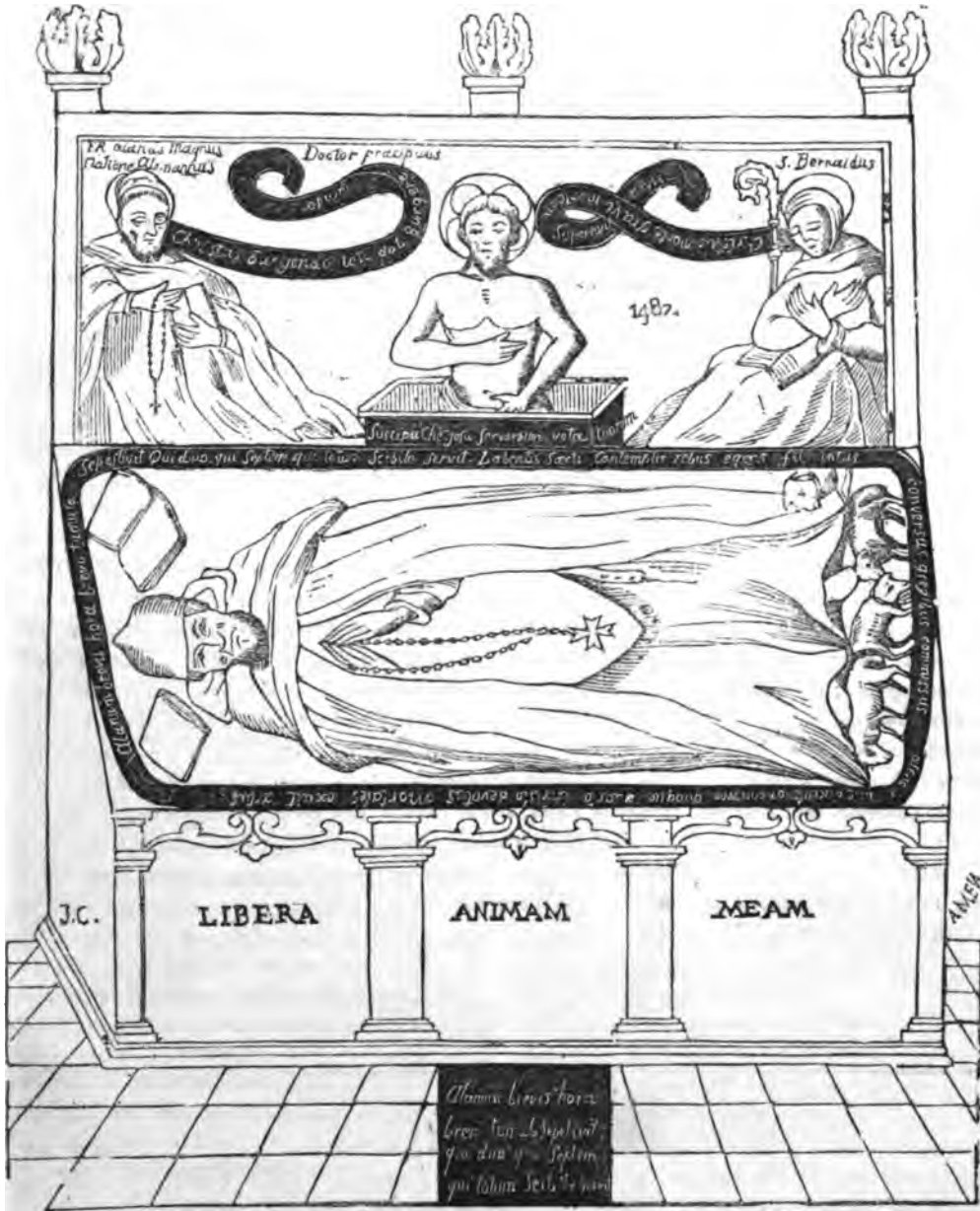
*Ce grand docte Alanus, qui fust tant admirable
Rend ce lieu de Cisteaux par tout plus memorable :
Car il y fust convers, berger et serviteur,
Encoir y sert d'exemple de vertus et d'honneur.
Donc vous religieux, convers et tous passants,
Imitex ce docteur, qui ci-bas est gisant.*

II.

*Subjacet huic lapidi, toti venerabilis orbi
Alanus doctor, quem decet almus honor.
Theiologis ac philosophis merito sociandus,
Vatibus antiquis nec minor ipse fuit.
Egredie scribens, planxit, docuit, reseravit,
Naturam, mores, mystica verba Dei.
Inclitya gesta Jesu cecinit, clarosque triumphos,
Artes depingens militiamque poli.*

Eloqui pictor, morum censor, citharista
Pteridum, fides belligerator erat.

A Hic mundum fugiens, sub religionis amictu
Vixit, adhuc manet hic; en tumulatus adest.

ALANI MAGNI TUMULUS.

(Ex actis Academiae Inscript., tom. IX, Parisiis, 1736, p. 229.)

Alanus magni tumulus conspiciebatur Cirtercii in claustro, juxta templi ingressum. Hunc extruxerat, anno 1182, D. Joannes de Cirey, Cirterciensis abbas.

Vetus Alanus Epitaphium, litteris gothicis incisum in lapide quadrato, bipedali, in anteriori parte tumuli pavimento claustrum incluso, sic legebatur :

Alanum brevis hora, brevi tumulo sepelivit :
Qui duo, qui septem, qui totum scibile scivit.

De Doctrina, et scriptis Doctoris Alani, amplio- A tiorem, adjunctis brevioribus opusculis diverso-
rem desiderans Notitiam, consulat Bibliothecam rum veterum Patrum Ordinis Cisterciensis, tam
Scriptorum Ordinis Cisterciensis, quam anno Do- vitæ sanctimonia, quam eruditione illustrium (1).
mini 1619 vulgavimus, cujus nunc adornamus F. C. D. V. P. D.
editionem II priore longe correctiorem, et locuple-

(9*) Vide supra Dissertationem Oudini, qui quid- Cisterc. de novo exaravit, in usum suum convertit.
quid Vischius de vita et Scriptis Alani in *Biblioth.* EDIT.

EPISTOLA PERILLUSTRIS, REVERENDISSIMI ET EXIMII DOMINI

D. CLAUDII VAUSSIN

S. theologiæ doctoris, abbatis Cistercii et universi ordinis Cisterciensis generalis
upremi.

Qua post approbationem *Bibliothecæ Scriptorum sacri Cisterciensis ordinis*, anno 1649 publicatæ, ejusdem
auctorem hortatur ad aliorum operum suorum editionem, specialiter autem ad recognitionem Operum
B. Alani, Cisterciensis conversi.

*Retirendo, et nobis in Christo confratri charissimo, Domino CAROLO VISCH, aevoni monasterii nostri
Dunensis prioris.*

Reverende in Christo Pater,

Quod sacri Cisterciensis ordinis nostri scriptores jamdudum in tenebris delitescerent nunc a latebris ad
lucem, et quasi a tumultu ad vitam redivivi redeant, tuis laboribus et lucubrationibus acceptum referimus;
eoque gratiorem habemus voluminis tui editionem, quo majori prædicti nostri ordinis ornamento et splen-
dori cessuram esse confidimus; tibi propterea nostro nostrique ordinis nomine gratulamur, et dignas re-
pendimus grates; teque hortamur, quanto possumus affectu paterno, ut incepta quæ restant tibi opera per-
ficere satagas ad majorem Dei gloriam, quem apprecamur ut labores tuos benedictionibus suis cumulare
dignetur; si quæ autem opera B. Alani nostri, Cisterciensis conversi, præter ea quæ præ manibus habes, in
nostra Cisterciensi bibliotheca inveniri poterunt manuscripta, ad te curabimus transmitti, ut prelo man-
dentur. Cæterum, macte animo, reverende Pater, et quo cæpisti zelo perge allaborare ordini nostro, quem
æternum devinctum habebis; nos vero tibi inserviendi occasionem præstolati Deum præpotentem exoramus,
ut tibi gratiarum suarum cumulum æternum pro mercede et laborum tuorum congruo præmio conferat,
nosque tuis devotis precibus toto animi affectu commendamus.

Cistercii die XII mensis Martii 1650.

Reverendæ paternitatis vestræ

In Christo charissimus et addictissimus confrater
CLAUDIUS abbas Cisterciensis generalis.

CENSURA.

Legi accurate et cum magno animi mei sensu opera hæc moralia, parænetica et polemica Alani Magni
de Insulis vulgo nuncupati, et quia plena sunt Catholica et erudita pietate, utiliter imprimi poterunt. Ita
censeo. Datum Brugis die XII Aprilis, anno Domini XVI, quinquagesima secundo.

Joannes Baptista Vanden Zype,
Canonicus Eccl. Cathedr. S. Donat, Brug. L. C.

FACULTAS ORDINIS.

Nos Fr. Bernardus Bottyn, monasterii Beatæ Mariæ de Dunis Ordinis Cisterciensis in Diœcesi et Urbe
Brugensi abbas, ejusdem Ordinis per Belgium Vicarius et Visitator generalis, tenore præsentium facul-
tatem damus ut opera parænetica, polemica et moralia Alani Magni de Insulis, indefesso studio et labore